

УДК 378.14(4/8)

ОСНОВНІ ТИПИ СВІТОВИХ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Матюх С. А.

Кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Хмельницького національного університету.

Анотація. У статті перелічені основні типи світових національних систем вищої школи з використанням сучасного стану світового ринку освітніх послуг. Визначені країни, що входять до атлантичної моделі вищої освіти та проведений аналіз її основних рис та характеристик. Ґрунтовно досліджена континентальна та гібридна модель вищої школи зарубіжних країн, сформовані позитивні та негативні їх сторони. У даному науковому дослідженні викладено класифікацію за допомогою якої визначають типи національних систем вищої освіти з врахуванням сучасних глобалізаційних процесів. Зазначені основні причини, які спонукають до збільшення експорту освітніх послуг вищими навчальними закладами у різних країнах. Виділені основні стратегії інтернаціоналізації вищих навчальних закладів в зарубіжних країнах. Проведено аналіз стратегії міжнародного партнерства, стратегії залучення іноземних кваліфікованих кадрів, стратегії спрямованої на отримання доходу, стратегії розширення можливостей в отриманні освіти. Запропоновані шляхи удосконалення функціонування діяльності вищих навчальних закладів в Україні з врахуванням зарубіжного досвіду.

Ключові слова: типи, національна система, вищі навчальні заклади, зарубіжних досвід, інтернаціоналізація, глобалізація, інтеграція, конкурентоспроможність, освітня послуга.

Постановка проблеми. На сучасному етапі світ розвивається під впливом нових важливих глобальних тенденцій, які діють не тільки на форму та характер функціонування, а й на самі завдання вищої професійної школи. Жителі різних частин світу більше не ізольовані один від одного, детермінантою економічного й соціального розвитку стають процеси управління у сфері вищої школи в умовах глобалізації та інформатизації суспільства.

Інтернаціоналізація вищої освіти виступає об'єктивним процесом, що передбачає всебічне зближення національних освітніх систем, їх взаємодоповнюваність, перетворення вищої освіти на світову соціальну систему. Відповідно, вивчення сучасних процесів у сфері освіти в світовій економіці свідчить про безальтернативність вибору на користь відкритості національних освітніх систем, їх інтеграції у світовий освітній простір, мобільність їх суб'єктів на світовий ринок освітніх послуг. В той же час умови і способи реалізації такого шляху відрізняються різноманітністю і формують широке когнітивне поле дослідження в цілях обґрунтування адаптаційних механізмів ефективною інтеграції української освітньої системи вищих навчальних закладів у світові процеси. Тому всебічне вивчення типів національних систем вищої освіти з ціллю досягнення більш високого рівня прогнозування являється головним завданням.

Мета статті – визначення основних складових моделей та стратегій національних систем вищої школи, які у сучасному глобалізаційному світі визначають основні елементи та рівні структури функціонування світової економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науково-дослідні процеси в галузі вищої освіти ґрунтуються на значних наукових працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Трансформація вищої школи України вже тривалий час перебуває у полі зору наукових дискусій, вагомий внесок у розробку визначеної проблематики внесли вітчизняні та зарубіжні учені: Е. М. Горбунова [1], І. М. Гріщенко [2, 3], В. Г. Кремінь [4], В.І. Луговий [5], Рисін І. Є. [6], К. Хан [7]. Не дивлячись на велику кількість наукових праць та значних досягнень в теорії і практиці визначення типів національних систем вищої школи, є велика кількість соціально-економічних питань, які залишаються постійним об'єктом дискусій.

Основні результати дослідження. В умовах інноваційного типу суспільного прогресу, всеохоплюючої глобалізації, зростаючої конкуренції посилюється роль вищої освіти у формуванні людини нового типу, відтак загострюється проблема дослідження національних систем вищої школи зарубіжних країн. [4, с. 16]. Так взірцеві країни у всесвітньому та регіональному масштабах ідентифікуються та групуються за різними критеріями: дуже високим рівнем розвитку людського потенціалу (47 країн), належністю до провідних глобальних (наприклад, Організація економічного співробітництва та розвитку, ОЕСР – 34 країни, «Велика двадцятка») та регіональних (Європейський Союз, ЄС – 28 країн) спільнот. До основних типів національних освітніх систем виділяють: атлантичну, континентальну, гібридну [5, с. 28].

Відмінними рисами «атлантичної моделі», до якої відносять США, Великобританія, Ірландія, Канада, виступають: інституціональна і фінансова автономія ВНЗ; їх тісний зв'язок з бізнес-спільнотою; сильне самоврядування; непрямий контроль з боку держави; наявність спеціалізованих агентств-посередників; яким делеговані управлінські функції.

Атлантична модель історично вибудовується на базі дворівневої системи «бакалаврат та магістратура», це модель «пізньої професійної диференціації» у якій вибір спеціальності у ВНЗ не зумовлюється автоматично типом закінченої школи, відповідно, освітні траєкторії учнів в цій моделі не так жорстко детерміновані самим інституціональним об'єктом системи.

«Континентальна модель» до якої прийнято відносити Нідерланди, Німеччину, Францію, Італію відрізняється такими характеристиками, як:

- ієрархічність навчальних закладів,
- їх тісний зв'язок з державними структурами,
- пряме міністерське регулювання,
- відсутність безпосередніх зв'язків між університетом та бізнесом.

Континентальна модель спирається на однорівневу схему навчання ВНЗ і ранню спеціалізацію учнів.

Ми вважаємо, що університет атлантичної моделі споконвічно розвивається за логікою економічної доцільності, у той же час в континентальній моделі домінує логіка державного замовлення і функція відтворення соціальної структури. Втім, в останні десятиліття ця відмінність зменшилася за рахунок того, що традиційно ліберальна атлантична модель переживає «одержавлення» і навпаки державо центрична континентальна модель – лібералізацію.

У своїй сукупності атлантичні і континентальні системи насичені різноманітними формами організації вищої освіти. Прикладом відмінної моделі є «північноєвропейська модель». Північноєвропейські системи освіти до яких належать Норвегія, Швеція, Фінляндія у світлі протиставлення державно-орієнтованих континентальних систем і ринково-орієнтованих систем атлантичного типу являються самодостатніми та доволі відокремленими. Проте відокремленість ця пов'язана не із складністю організації, а з неорденарністю їх

проблемної орієнтованості. До основних рис північноєвропейської моделі належать: вимоги рівного доступу до освіти, однорідність результатів навчання, соціальна орієнтація ВНЗ, як суб'єктів які надають послуги суспільству. У зв'язку із цим, частина проблем, які опиняються сьогодні у ракурсі загальноєвропейських дискусій, наприклад, проблеми усунення економічних або інституціональних бар'єрів до здобуття освіти, для країн Північної Європи до цього часу не вирішені, а їх успішне виконання стало умовою розвитку систем освіти цих країн.

Аналогічно північноєвропейській гібридною моделлю вважається і японська система вищої освіти, що відрізняється таким рисами, як:

- консервативність. Майже до середини минулого століття ця система працювала на відтворення вкоріненого в японській культурі протиставлення «ніхондзі/гайдзі» («японське/чужорідне») у зв'язку із цим політика «відкритих кордонів» в освіті не підтримувалася. Сьогодні ж вищі навчальні заклади Японії починають проводити політику зменшення традиційної замкнутості та закритості;
- ієрархічність. Як відому у Японії діє жорстка ієрархія у вищій школі, єдиними повноцінними ВНЗ, чії випускники не відчувають дискримінації і користуються попитом на ринку праці, являються «університети повного циклу».
- специфічність місії післядипломної освіти. Завдання бакалаврату – випуск фахівців, необхідних для підтримки системи, завдання магістратури – випуск ініціативних аналітиків, здатних до проектування її розвитку національної економіки.

Як показує аналіз моделей, в основі їх типологізації лежать конкретні характеристики національних систем вищої освіти, серед яких :

- типи інститутів вищої освіти і форми їх взаємозв'язку;
- система управління вищою освітою, взаємозв'язок між освітою і державою та освітою і бізнесом;
- зрозумілі джерела фінансування вищої освіти;
- система оцінки якості;
- доступність (можливість оплачувати) вищої освіти;
- ступінь залучення в процес інтернаціоналізації освітнього простору на базі підтримки експортного потенціалу національної освітньої системи.

Система управління вищою освітою зумовлює розподіл джерел фінансування, та державної підтримки доступності освіти, що надається як для вітчизняних, так і для іноземних студентів, а це у свою чергу зумовлює експортний потенціал національної системи вищої освіти. Крім того, розвиток процесу уніфікації освітнього простору в масштабах світового господарства формує з одного боку, уніфікацію самих освітніх процесів, що відображається на системах оцінки якості. Усі ми знаємо, що вже визнана дворівнева англосакська система вищої освіти (бакалаврат та магістратура), крім того Болонський процес в Європі об'єднує системи оцінки країн-учасниць ЄС в рамках Європейської системи перенесення залікових одиниць (ECTS).

В той же час процес інтернаціоналізації систем вищої освіти формується на глобальному принципі розвитку освітнього процесу «Освіта впродовж усього життя», що формує в якості головної умови його реалізації вимогу доступності освіти. Визначальним чинником доступності вищої освіти виступає можливість її сплатити. Освітні послуги є одним із дорогих видів послуг. Послуги вищої освіти належать до дорогих товарів. По-перше, це викликано тим, що університети світового класу мають потужну матеріально-технічну базу. У розвинутих країнах такі університети мають чотири основних джерела фінансування: фінансування поточних витрат і наукових досліджень із державного бюджету; доходи від наукових досліджень, які проводяться в університеті на договірній основі для

державних і приватних компаній; доходи від засобів, які передаються як подарунки, пожертвування, благодійні внески університетам, а також оплата послуг за навчання. По-друге освітні послуги в елітних університетах надаються висококваліфікованими науково-педагогічними працівниками, при цьому досить високою є доля постійних витрат, особливо оплата праці [2, с. 44].

До основних індикаторів, що дозволяють оцінити доступність та вартість вищої освіти в різних країнах, прийнято відносини: з позицій витрат (плату за освіту, витрати на книги і навчальні матеріали, витрати на проживання); з позицій державної підтримки (гранти, підтримка студентів через податкову систему, позики (кредити) на освіту).

Збільшення експорту освітніх послуг вищими навчальними закладами підтримується урядами таких країн як Австралія, Великобританія, Франція, Китай, Німеччина та США. На даний процес впливає ряд факторів: сприяння реалізації геополітичних і економічних інтересів країни; підготовка спеціалістів для зарубіжних країн стає однією з найбільш вигідних статей експорту; бажання використовувати кращих іноземних випускників вищих навчальних закладів для розвитку економіки і науки; прагнення залучити іноземних студентів підштовхує ВНЗ до реформування системи підготовки фахівців з урахуванням вимог світового ринку праці, підвищення якості навчання, розробці нових навчальних програм.

До найбільш суттєвих причини інтернаціоналізації вищої освіти, можна виділити наступні: політичні – демократизація світової спільноти, розвиток інтеграційних процесів в політичній і соціальній сферах; економічні – глобалізація економіки і технологій, вимоги світового і регіональних ринків праці; культурні та ідеологічні – ріст міжнародної відкритості і діалог національних культур, які розвиваються; академічні – інтернаціональний характер наукових знань, універсальна основа освіти і науково-дослідної діяльності, формування міжнародних стандартів якості; інформаційні – нові інформаційні технології, глобальні мережі.

Головні причини інтернаціоналізації вищої освіти вплинули на формування етапів інтернаціоналізації освітніх закладів як відображення форм їх інтеграції у світову освітню систему (рис. 1).

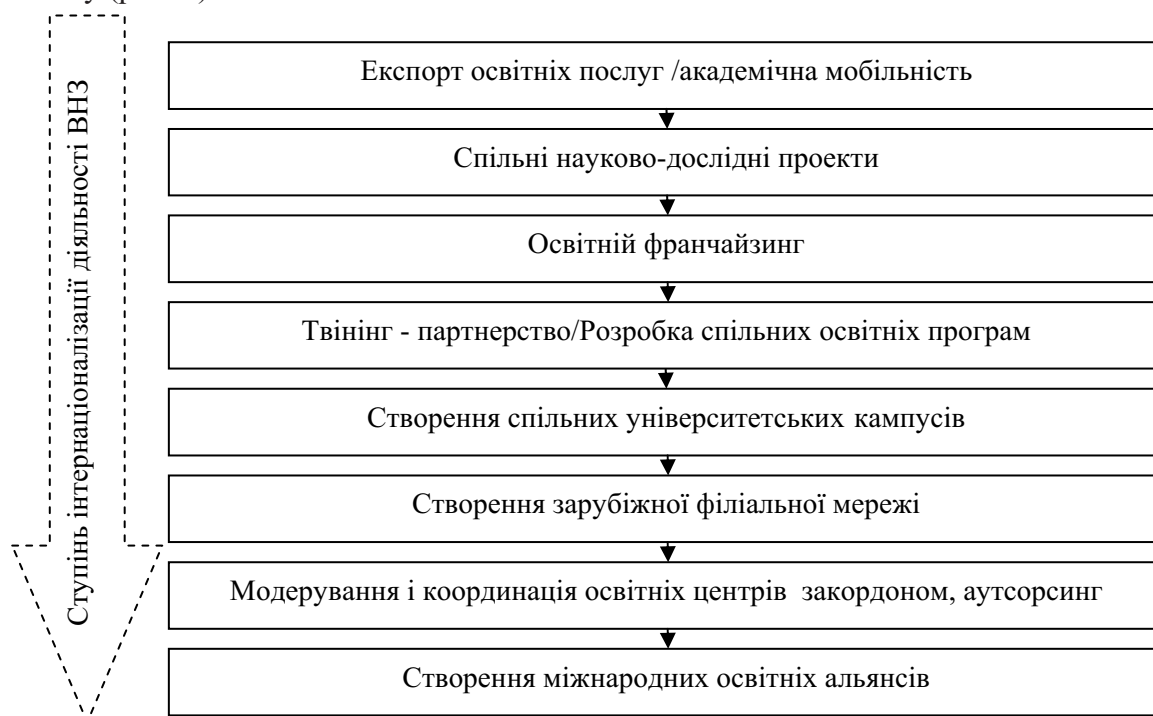

Рис. 1. Етапи інтернаціоналізації діяльності ВНЗ за умов глобалізації.

При цьому зовнішнім проявом процесу інтернаціоналізації вищої освіти являються зростаючі потоки студентів в зарубіжні ВНЗ, а також взаємні обміни викладачами і дослідниками (академічна мобільність); використання зарубіжних програм, підручників, літератури і телекомунікаційних джерел інформації; застосування міжнародних процедур акредитації, міжнародні види міжвузівської співпраці.

Розглянемо певні країни відмінності в пріоритетах країн відносно інтернаціоналізації вищої освіти у рамках чотирьох стратегій, що сформувалися: погоджений підхід (в авторській інтерпретації стратегія міжнародного партнерства), стратегія залучення іноземних кваліфікованих кадрів, стратегія отримання доходу, стратегія розширення можливостей (табл. 1).

Таблиця 1.
Стратегії інтернаціоналізації вищої освіти в зарубіжних країнах

Країна	Стратегія міжнародного партнерства	Стратегії залучення іноземних кваліфікованих кадрів	Стратегія спрямована на отримання доходу	Стратегія розширення можливостей в отриманні освіти
Австралія			+	
Австрія		+		
Великобританія		+	+	
Угорщина		+		
Німеччина		+		
Голландія		+		
Ірландія		+		
Іспанія	+			
Канада		+		
Корея	+			
Мексика	+			+
Нова Зеландія			+	
Норвегія		+		
Польща				+
Словаччина				+
США		+	+	
Франція		+		
Фінляндія		+		
Чехія				+
Швейцарія		+		
Японія	+			
Країни Південно-Східної і Центральної Азії				+

Проаналізувавши таблицю, можна стверджувати, що стратегія міжнародного партнерства у сфері вищої освіти спирається на довгострокові політичні, культурні, академічні цілі розвитку країни. Реалізація такої стратегії здійснюється через підтримку студентської і академічної мобільності, шляхом надання стипендій і реалізації програм ака-

демічних обмінів, а також програм, спрямованих на створення інституціональних партнерств в сфері вищої освіти. Системоутворюючим принципом цього підходу є міжнародна співпраця, а не конкуренція.

Наступна стратегія яка була зазначена вище – це стратегія підтримки міграції кваліфікованих співробітників спрямована на залучення обраних іноземних спеціалістів і талановитих студентів до роботи в країні, яка їх приймає. Основним інструментом цього підходу є система академічних стипендій, доповнена активною програмою просування системи вищої освіти країни за кордоном у поєднанні з прийняттям відповідного візового та імміграційного законодавства. Реалізація таких програм здійснюється через спеціальні агентства або мережу агентств та організацій. Зокрема, британські університети стабільно займають друге місце за числом іноземних студентів, поступаючись тільки США.

На даному етапі у Великобританії діє програма підвищення міжнародної конкурентоспроможності освіти, що включає чотири взаємопов'язаних елемента [6, с. 27]:

1. Маркетингові і комунікаційні інструменти, спрямовані на позиціонування Великобританії як лідера в міжнародній освіті. Засобами їх реалізації виступають: бенчмаркінг освітніх послуг і надання конкурентоспроможних цін; спрощення імміграційної системи; введення системи балів для управління міграційними процесами; забезпечення підтримки іноземних студентів, бажаючих отримати практичний досвід роботи за рахунок організації співпраці з працедавцями і кадровими агентствами;

2. Встановлення стратегічних партнерських стосунків (з урядом і представниками ринку освітніх послуг) та створення союзів, проведення міжнародних форумів, обмін студентами і викладацьким складом. Цей аспект знаходиться під контролем прем'єр-міністра Великобританії;

3. Пріоритетні країни: диверсифікація і об'єднання (внаслідок того, що 47% іноземних студентів – вихідці з п'яти країн: КНР – більше 20 тис. чоловік, Малайзія (більше 10 тис.), США (10 тис.), Гонконг (близько 9 тис.), Індія (7600), Японія (більше 6 тис.).

4. Показники ефективності, включаючи розширення числа партнерських стосунків, ріст числа іноземних студентів і розширення їх географії.

Державна політика Німеччини в галузі вищої освіти і науки орієнтована також на стратегію інтернаціоналізації її основу складають наступні цілі:

- 1) зміцнення міжнародної конкурентоспроможності і якості німецького сектора вищої освіти і науки (орієнтація на конкурентоспроможність);

- 2) підвищення міжнародної привабливості німецької вищої освіти і науки (орієнтація на міжнародну співпрацю і обмін);

- 3) зміцнення міжнародного аспекту німецької вищої освіти і науки (орієнтація на форми) [7, с. 147].

Стратегія інтернаціоналізації вищої освіти, спрямована на отримання доходу, базується на двох вищезазначених підходах, але в її рамках освітні послуги пропонуються на повністю платній основі, і надання державних субсидій не передбачене. Іноземні студенти дають додатковий дохід освітнім інститутам, стимулюючи університети реалізовувати підприємницьку стратегію на міжнародному освітньому ринку. Уряди у свою чергу надають ВНЗ значну автономію, забезпечують високу репутацію своєї системи вищої освіти, а також високу степінь захисту іноземним студентам. До числа країн, що реалізують такий підхід, відносяться Австралія, Великобританія (для студентів не з країн ЄС), Нова Зеландія і США (для студентів, що здобувають вищу освіту). В Австралії і Новій Зеландії стратегія інтернаціоналізації у сфері вищої освіти, ініційована і підтримувана державою, спрямована на експортне просування освіти. Австралійська політика інтернаціона-

лізації вищої освіти ґрунтується на трьох компонентах: послідовне введення нової системи фінансування університетів; маркетинг Австралійської університетської освіти; зміна візової і міграційної політики для забезпечення більшого прийому іноземних студентів і надання можливостей певним категоріям студентів залишитися на постійне проживання в країні.

Стратегія розширення можливостей заохочує здобуття вищої освіти за кордоном або у ВНЗ – постачальниках іноземних освітніх послуг. Важливими інструментами такого підходу є: 1) програми підтримки зарубіжної мобільності державних службовців, професорсько-викладацького складу, вчених і студентів; 2) забезпечення іноземним ВНЗ, програмам і викладачам сприятливих умов для комерційної освітньої діяльності в країні. Заохочується створення партнерств з місцевими постачальниками освітніх послуг для забезпечення передачі знань між зарубіжними і місцевими освітніми інститутами. До країн, які найбільш яскраво демонструють прихильність до цієї стратегії, можна віднести: Малайзія, Гонконг, Китай, Сінгапур, Індонезія, В'єтнам, Таїланд, Мексику

Зокрема, в Китаї реалізується стратегія «Підйом країни на базі розвитку науки і освіти», в рамках якої підтримується міжнародна мобільність китайських студентів і викладачів. Так, число китайських студентів, відправлених на навчання за кордон, склало 460 тис. чоловік. Таку ж кількість прийняли на навчання китайські освітні заклади.

У Китаї звертають все більше уваги на посилення зв'язку з науковими центрами та реальним виробництвом (корпорації, підприємства, фірми). Помітна тенденція зростання спеціалізації освіти, окремі програми будуються з урахуванням запитів конкретних роботодавців (що представлені професійним громадським об'єднанням) або навіть крупної корпорації. Крім традиційної «виробничої практики» існує таке «професійне стажування», яке передбачає виконання більшого обсягу роботи та навчання конкретним навичкам управлінської або технологічної діяльності. Фактично у Китаї талановитому випускнику університету чи кандидату наук, який був направлений на навчання за кордон, після повернення гарантується заробітна плата, а також умов побуту та праці на рівні їх зарубіжних колег у найкращих освітніх чи бізнесових центрах розвинених країн [3, с. 180].

Висновки. Отже, світовий ринок освітніх послуг вищої школи як підсистема сучасного світового господарства являє собою глобалізований освітній комплекс, що включає освітні установи різних рівнів (національного, міжнародного та транснаціонального) та професійної спрямованості, з одного боку, і споживачів з різних країн, з іншого боку, пов'язаних певною системою світогосподарської взаємодії з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання освітніх послуг вищих навчальних закладів, націленої на отримання доходів, підвищення якості та вартості робочої сили і забезпеченню ринку праці необхідними фахівцями.

Список використаної літератури

1. Горбунова Е. М., Ларионова М. В. Интернационализация высшего образования в странах ОЭСР / Актуальные вопросы развития образования в странах ОЭСР / Отв. ред. М. В. Ларионова. – М. : Издательский дом ГУ ВШЭ, 2005 – 152 с.
2. Грищенко І. М. Економічні умови забезпечення якості освітніх послуг у системі вищої освіти: [монограф.] / І. М. Грищенко. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 364 с.
3. Грищенко І. М. Професійна освіта в системі економічних досліджень: [монограф.] / І. М. Грищенко. – К. : Грамота, 2014. – 51 с.
4. Кремень В. Г. Підвищення економічної ефективності освіти України: концептуальні засади вирішення проблеми / В. Г. Кремень // Вісник КНУТД – 2013. – № 5. – С. 16-27.

5. Луговий Ю. М. Європейська тенденція та українська традиція у фінансовому забезпеченні дослідницько-інноваційної підготовки фахівців з вищою освітою / В. І. Луговий, Ж. В.Таланова // Вісник КНУТД. – 2013. – № 4. – С. 27-41.
6. Рисин И. Е., Шошина Е. Н. Инновации в системе государственного управления развитием экспорта образовательных услуг в зарубежных странах / И. Е. Рисин, Е. Н. Шошина // ИнВестРегион. – 2007. – № 2. – С. 28-29.
7. Хан К. Изменение «духа времени» в немецком высшем образовании и роль Общего соглашения о торговле услугами (GATS). Образовательная инноватика в мировой прессе (дайджест) / К. Хан // Инновации в образовании. – 2004. – № 4. – С. 148-149.

THE MAIN TYPES OF WORLD NATIONAL SYSTEMS OF HIGHER SCHOOL

Matyukh S. A.

Candidate of Economic Science, Associate Professor, Associate Professor of the International Economic Relations Department, Khmelnytsky National University.

Abstract. *In the article are listed main types of national systems of higher education with the use modern state of global education market. Are designated countries as members of the Atlantic model of higher education and was made an analysis of its main features and characteristics. Thoroughly investigated continental and hybrid models of higher school of foreign countries and formed their positive and negative sides. In this research described a classification by which we determined types of national higher education systems in view modern globalization process.*

Designated main motivations which help to increase exports of educational services by higher education institutions in different countries. Described basic strategies of internationalization of higher education institutions in foreign countries. Was made analysis of strategy of the international partnership, strategy of attracting foreign qualified personnel, strategies aimed to generate income, empowerment strategy in receiving education.

Authors suggested ways of improving the functioning of higher education institutions in Ukraine in view international experience.

Key words: *types, national system, higher education institutions, international experience, internationalization, globalization, integration, competitiveness, education.*

Referances

1. Horbunova E. M., Laryonova M. V. Ynternatsyonalizatsyya vyssheho obrazovannya v stranakh OESR / Aktual'nyie voprosy razvytya obrazovannya v stranakh OESR / Otv. red. M. V. Laryonova. – M. : Yzdatel'skyi dom HU VShE, 2005 – 152 s.
2. Hryshchenko I. M. Ekonomichni umovy zabezpechennya yakosti osvity u systemi vyshchoyi osvity: [monohraf.] / I. M. Hryshchenko. – K. : Pedagogichna dumka, 2012. – 364 c.
3. Hryshchenko I. M. Profesiyna osvita v systemi ekonomichnykh doslidzhen': [monohraf.] / I. M. Hryshchenko. – K. : Hramota, 2014. – 51 c.
4. Kremin' V. H. Pidvyshchennya ekonomichnoyi efektyvnosti osvity Ukrayiny: kontseptual'ni zasady vyrishennya problemy / V. H. Kremin' // Visnyk KNUVD – 2013. – № 5. – S. 16-27.
5. Luhovyy Yu. M. Yevropeys'ka tendentsiya ta ukrayins'ka tradytsiya u finansovomu zabezpechenni doslidnyts'ko-innovatsiynoyi pidhotovky fakhivtsiv z vyshchoyi osvity / V. I. Luhovyy, Zh. V. Talanova // Visnyk KNUVD. – 2013. – № 4. – S. 27-41.
6. Rysyn Y. E., Shoshyna E. N. Ynnovatsyy v systeme hosudarstvennoho upravlenyya razvytyem eksporta obrazovatel'nykh usluh v zarubezhnykh stranakh / Y. E. Rysyn, E. N. Shoshyna // YnVestRehyon. – 2007. – № 2. – S. 28-29.
7. Khan K. Yzmenenye «dukha vremeny» v nemetskom vysshem obrazovanny u rol' Obsheho sohlashenyya o torhovle usluhamy (GATS). Obrazovatel'naya ynnovatyka v myrovoy presse (daydzhest) /K. Khan // Ynnovatsyy v obrazovanny. – 2004. – № 4. – S. 148-149.

ОСНОВНЫЕ ТИПЫ МИРОВЫХ НАЦИОНАЛЬНЫХ СИСТЕМ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Матюх С. А.

Кандидат экономических наук, доцент кафедры международных экономических отношений Хмельницкого национального университета.

Аннотация. *В статье перечислены основные типы мировых национальных систем высшей школы с использованием современного состояния мирового рынка образовательных услуг. Определены страны, входящие к атлантической модели высшего образования и проведен анализ ее основных черт и характеристик. Основательно исследована континентальная и гибридная модель высшей школы зарубежных стран, сформированы положительные и отрицательные их стороны. В данном научном исследовании изложена классификация с помощью которой определяют типы национальных систем высшего образования с учетом современных глобализационных процессов. Указаны основные причины, побуждающие к увеличению экспорта образовательных услуг высшими учебными заведениями в разных странах.*

К наиболее существенным причины интернационализации высшего образования, можно выделить следующие: политические- демократизация мирового сообщества, развитие интеграционных процессов в политической и социальной сферах; экономические- глобализация экономики и технологий, требования мирового и региональных рынков труда; культурные и идеологические – рост международной открытости и диалог национальных культур, развивающихся; академические – интернациональный характер научных знаний, универсальная основа образования и научно-исследовательской деятельности, формирование международных стандартов качества; информационные – новые информационные технологии, глобальные сети.

Обозначены стратегии интернационализации вузов в зарубежных странах. Проведен анализ стратегии международного партнерства, стратегии привлечения иностранных квалифицированных кадров, стратегии направленной на получение дохода, стратегии расширения возможностей в получении образования. Предложены пути совершенствования функционирования деятельности высших учебных заведений в Украине с учетом зарубежного опыта.

Ключевые слова: *типы, национальная система, высшие учебные заведения, зарубежный опыт, интернационализация, глобализация, интеграция, конкурентоспособность, образовательная услуга.*